

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Korte Massemsesteenweg 44-54 (Wetteren, Oost-Vlaanderen)

Projectcode: 2018H276
Augustus 2018 – Oktober 2020

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert nv
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Julie Deryckere, Aaron Willaert

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert nv, Sint-Michiels-Brugge, 2020

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert nv.

Ruben Willaert nv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksoopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie	11
1.3.1	Methode	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie.....	11
1.3.4	Archeologische indicatoren	11
1.3.5	Verstoringshistoriek.....	12
1.3.6	Introductie tot het projectgebied.....	13
1.3.6.1	Ruimtelijke situering.....	13
1.3.6.2	Geplande werken.....	14
1.4	Assessmentrapport.....	17
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	18
1.4.1.1	Landschappelijke situering	18
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	24
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	25
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	26
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis.....	27
1.4.2.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden	27
1.4.2.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	31
1.4.2.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	31
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen.....	34
1.5	Synthese	37
2	Bibliografie.....	38

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	13
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	14
Figuur 6: Synthese van de geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt, opdrachtgever).	16
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	18
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	20
Figuur 10: Hoogteverloop, NW-ZO (Bron: Geopunt).....	21
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	22
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel, 2018 (Bron: Geopunt).....	23
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	24
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	25
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).....	26
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).	27
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	32
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	32
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	33
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	34
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).	35

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	35
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	36
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	36

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....	7
---	---

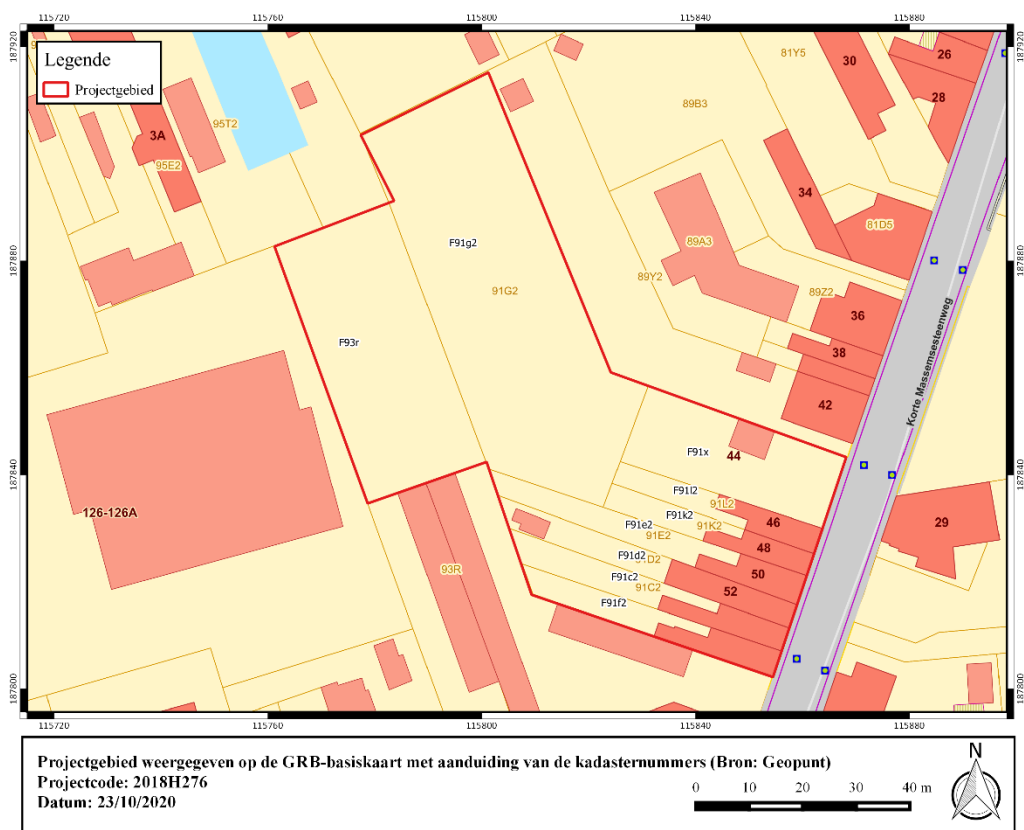
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

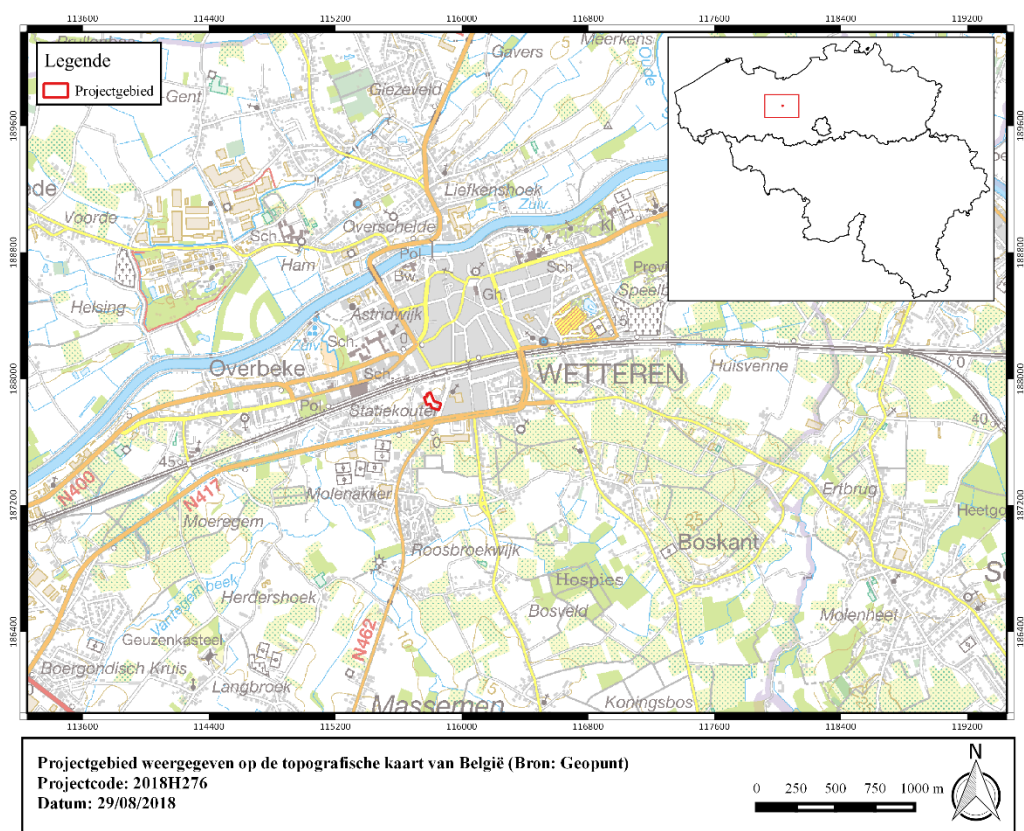
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Oost-Vlaanderen
	Gemeente	Wetteren
	Deelgemeente	/
	Postcode	9230
	Adres	Korte Massemsesteenweg 44-54 9230 Wetteren
	Toponiem	Korte Massemsesteenweg 44-54
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 115700 Y _{min} = 187787 X _{max} = 115911 Y _{max} = 187934
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Wetteren, Afdeling 3, Sectie F, nr's: 93r, 91g2, 91x, 91l2, 91k2, 91e2, 91d2, 91c2, 91f2 Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Julie Deryckere (archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woongebied. Het plangebied situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 5310 m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning. Het terrein is momenteel nog bebouwd en met bomen begroeid. De bebouwing dient eerst verwijderd te worden en de bomen dienen eerst gerooid te worden alvorens kan worden overgegaan tot de vooropgestelde onderzoeksstrategie.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Wetteren Korte Massemsessesteenweg 44-54 werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

Er is in het verleden reeds een bekrachtigde archeologienota opgemaakt met ID's 8568 en 10106. Deze archeologienota wordt opgemaakt omwille van een wijziging van de geplande werken.

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen zoals:

- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van de graaf de Ferraris (1771-1778)
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1841
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp (1842-1879)

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

² <http://www.geopunt.be/>

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het onderzoeksterrein is gelegen in Wetteren, in de provincie Oost-Vlaanderen. De fusiegemeente Wetteren bestaat uit de deelgemeenten Wetteren, Westrem en Massemen. De zuidoostelijke zijde van het plangebied grenst aan de Korte Massemsesteenweg. Ca. 900 meter ten noorden van het plangebied stroomt de Zeeschelde.

De dorpskern van Wetten situeert zich ca. 1 kilometer ten noorden.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

Er is in het verleden reeds een bekrachtigde archeologienota opgemaakt met ID's 8568 en 10106. Deze archeologienota wordt opgemaakt omwille van een lichte wijziging van de geplande werken.

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 5310 m². Op heden is ca. 640 m² van het terrein bebouwd. Overigens is 1350 m² van het terrein in gebruik als tuinzone. Binnen het overige deel van het plangebied is dense boomgroei waar te nemen.

Onder elk van de 6 woningen zit een kelder met een afmeting van ca. 3 meter op 4 meter. Er zijn geen plannen beschikbaar waarop deze kelders zijn aangeduid.

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant de realisatie van twee appartementsblokken met omliggende groenzone ter hoogte van de Korte Massemsesteenweg. Hiervoor zal in eerste instantie de bestaande bebouwing gesloopt worden waarna de twee nieuwe gebouwblokken worden opgericht. Tevens zal een gedeelte van de bomen binnen het terrein gerooid worden.

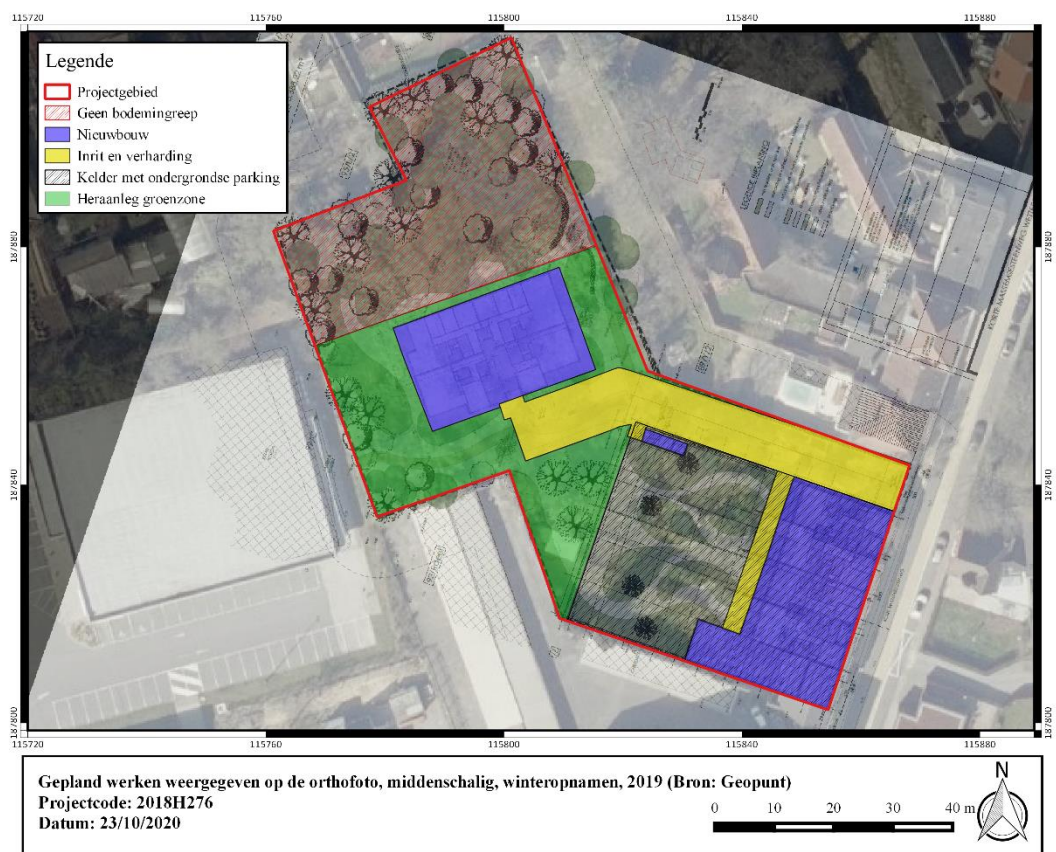
Het eerste blok (gebouw A) is gelegen langs de straatzijde en heeft een footprint van ca. 663 m². Het bestaat uit 14 appartementen die verspreid zijn over 4 verdiepingen. Het gebouw zal voorzien worden van een ondergrondse parkeergarage met 34 parkeerplaatsen en bijkomende opslagruimtes. De kelderverdieping overschrijdt de contour van het appartementsblok langs de westelijke zijde en beslaat een oppervlakte van ca. 1630 m². Deze kelder zal aangelegd worden tot ca. 3,3 m –mv. Inclusief de funderingsplaat zal de bodemingreep hier ca. 3,8 m-mv bevatten. Het gebouw valt integraal binnen de contour van de kelder. In de noordwestelijke hoek van de parkeergarage komt een bijgebouw met trap en lift te liggen. Dit gebouw heeft een oppervlakte van ca. 15,5 m².

Het tweede appartementsblok (gebouw B) bevindt zich centraal binnen het projectgebied. Dit blok met een oppervlakte van ca. 515 m² zal bestaan uit 11 appartementen verspreid over 3 verdiepingen. Het gebouw zal niet worden onderkelderd maar bevat wel een liftschacht. Dit gebouw wordt gefundeerd door middel van sleuffunderingen (diepte 1 m-mv) en een vloerplaat (diepte ca. 50 cm-mv).

Een deel van het terrein wordt verhard. De gecombineerde oppervlakte van de te verhardende zones bedraagt ca. 685 m². Voor de aanleg van de verharding dient een bodemingreep gerekend te worden van ca. 50 cm-mv.

Ter hoogte van een zone van ca. 1433 m² in het noordwestelijk terreindeel wordt de bestaande groenzone optimaal behouden, hier zullen enkel de ongezonde bomen verwijderd worden, het merendeel van de bomen blijft behouden. Hier zal dus geen algemene afgraving plaatsvinden voor de heraanleg van de groenzone. De overige groenzone wordt wel opnieuw aangelegd. Ter hoogte van deze zone wordt een bodemingreep voorzien van ca 30 cm-mv. In functie van de geplande werken dient tevens nieuwe riolering aangelegd te worden.

Figuur 5: Synthese van de geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt, opdrachtgever).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

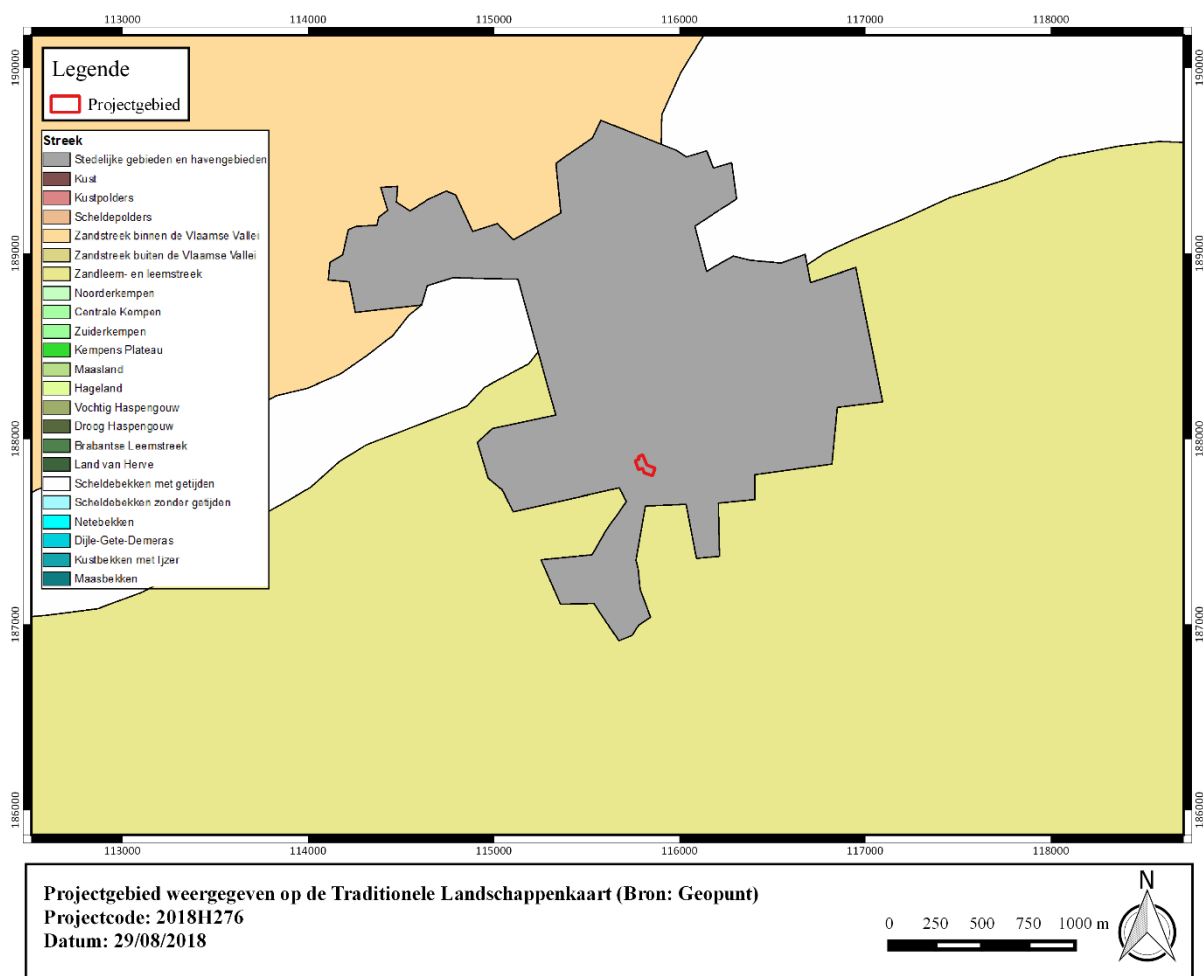
1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

1.4.1.1 Landschappelijke situering

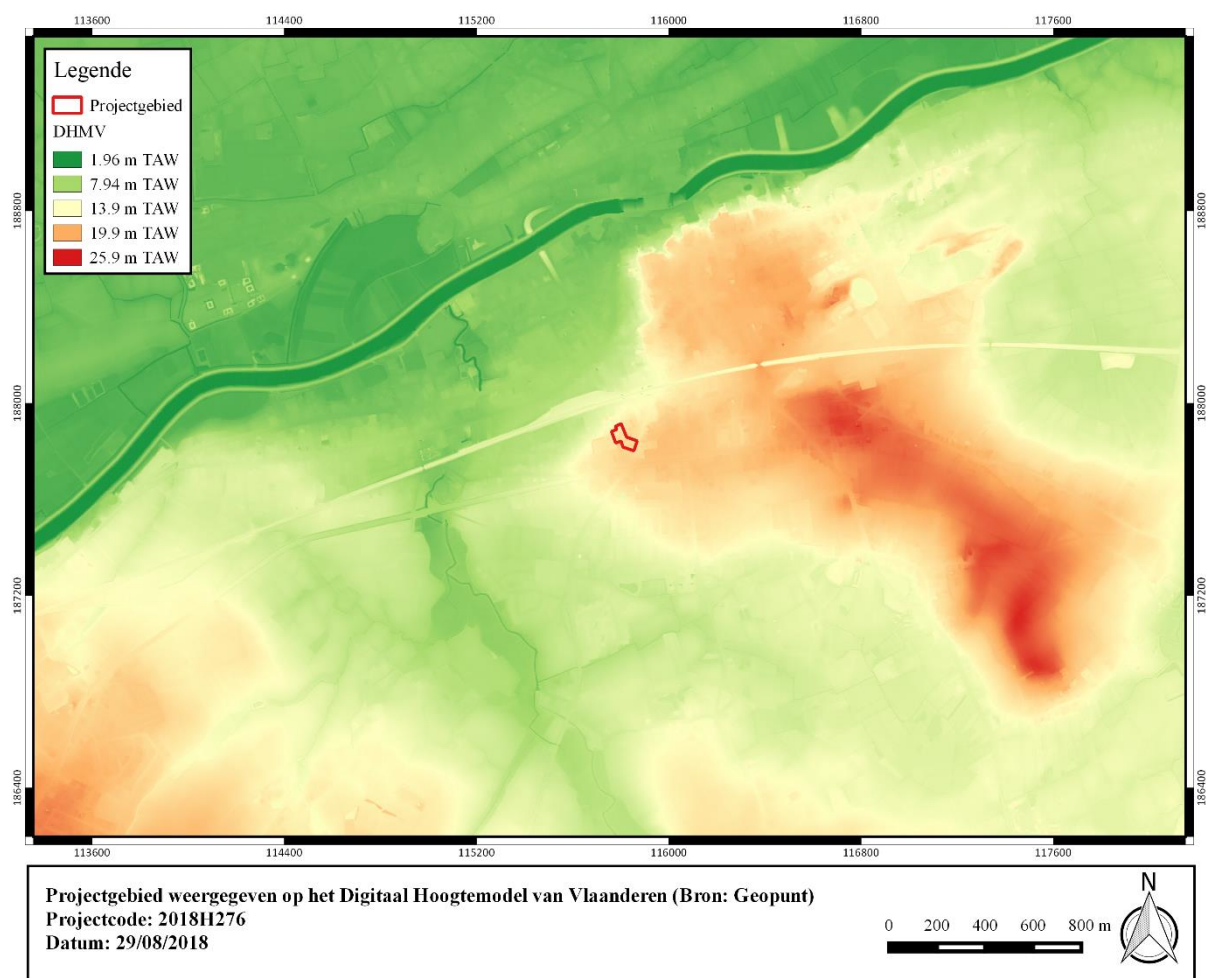
Het onderzoeksterrein is gelegen binnen stedelijke gebieden en havengebieden.

Het terrein is gelegen op de noordwestelijke flank van een getuigenheuvel die uitkijkt over de Scheldevallei en de vallei van de Molenbeek. Het plangebied is gelegen op een hoogte van 14,8 tot 16,5 m TAW en kent een hellend verloop in zuidoostelijke richting.

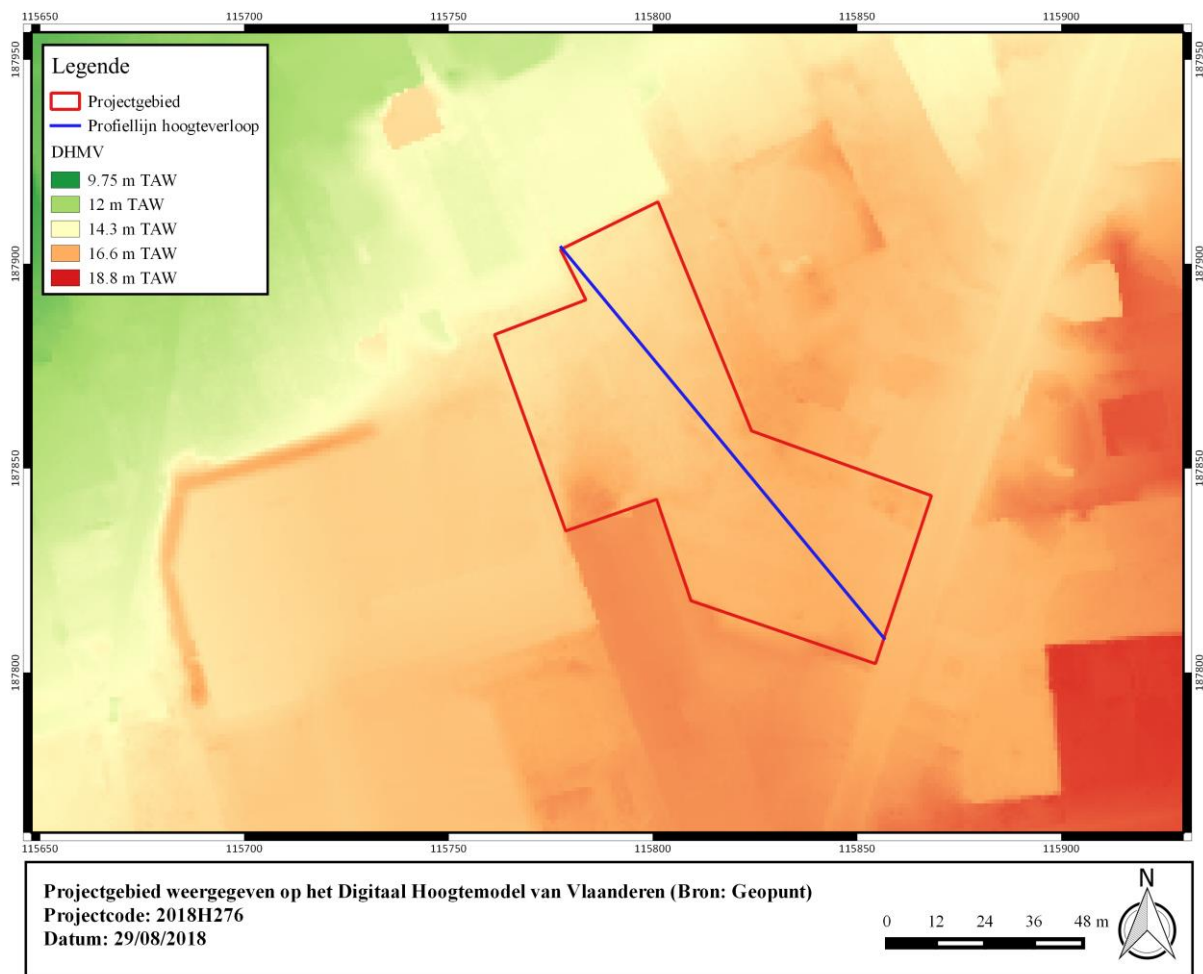
Hydrografisch is het plangebied gelegen in het Scheldebekken, deelbekken Beneden-Scheldebekken.

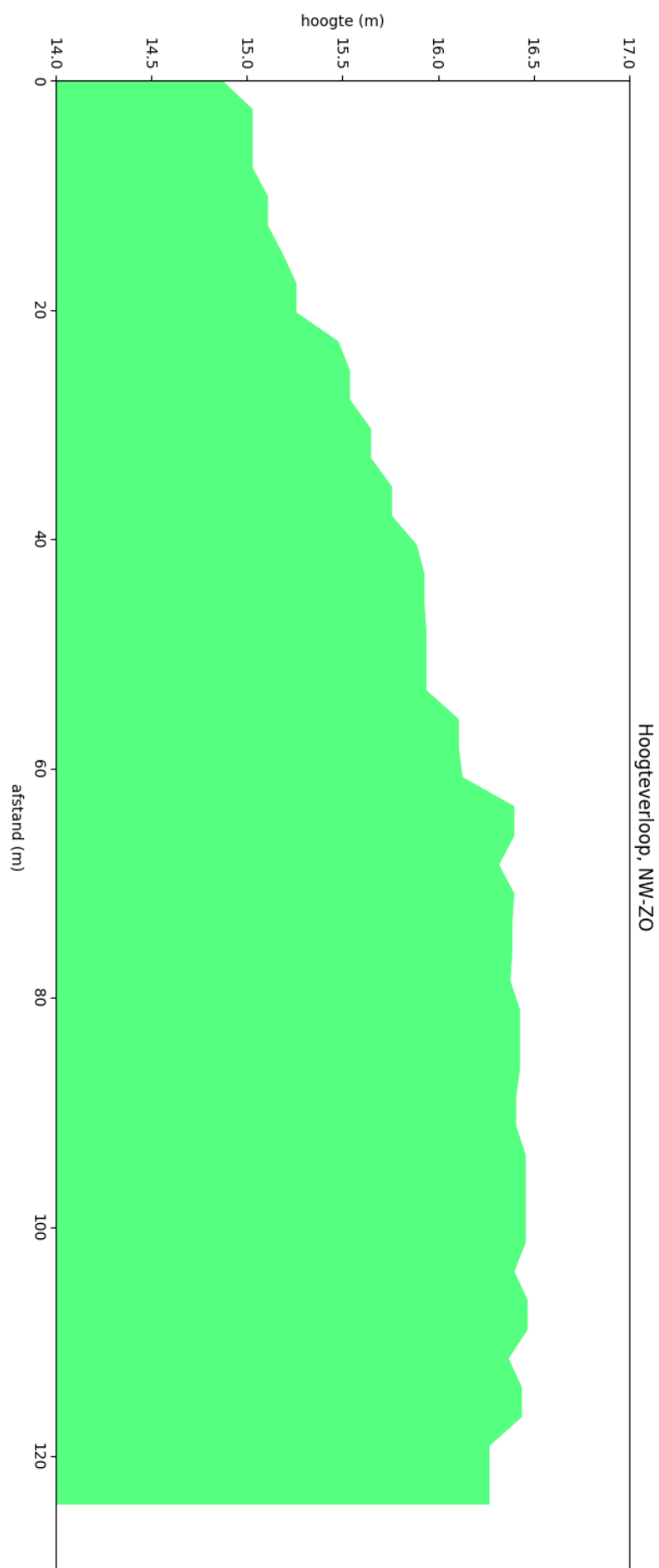
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

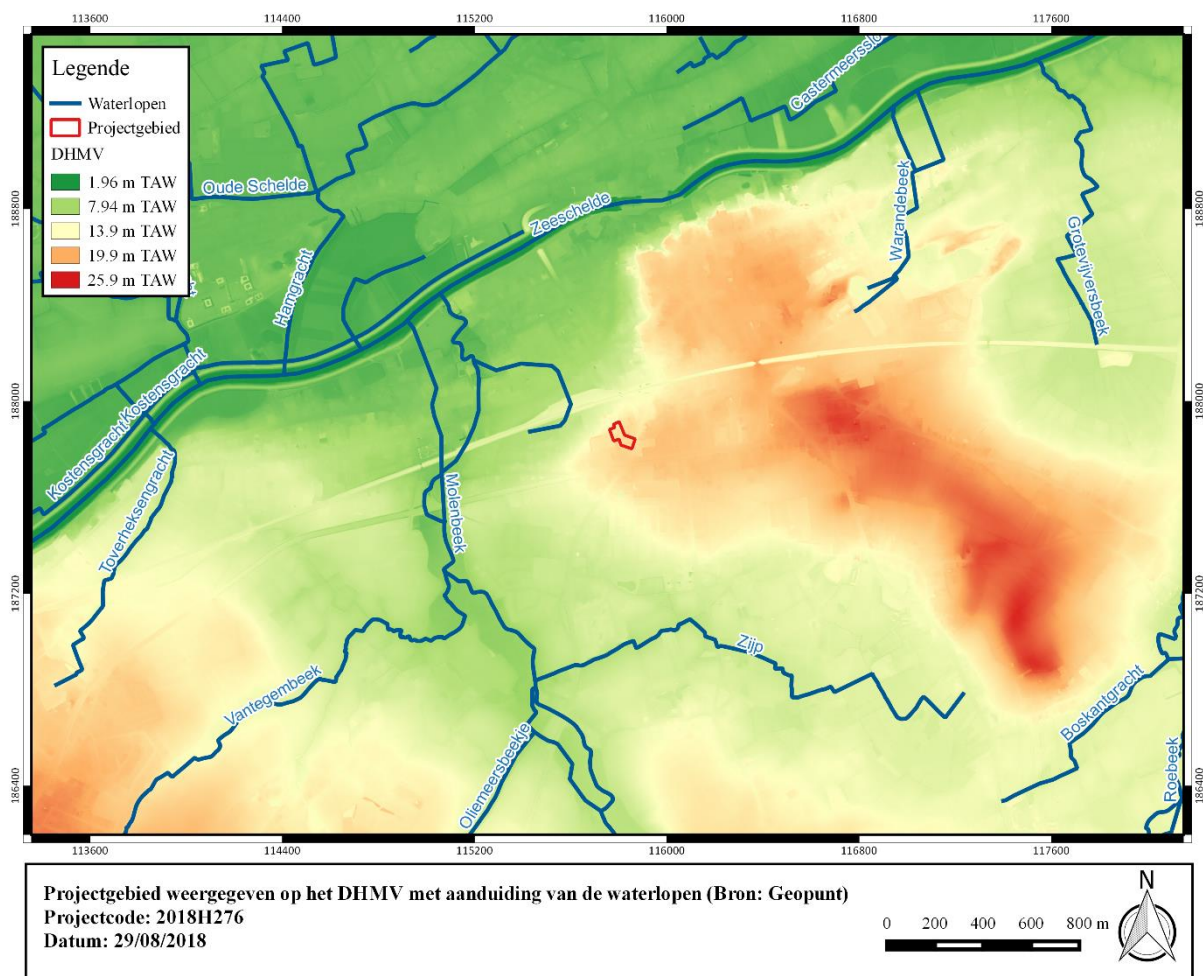

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

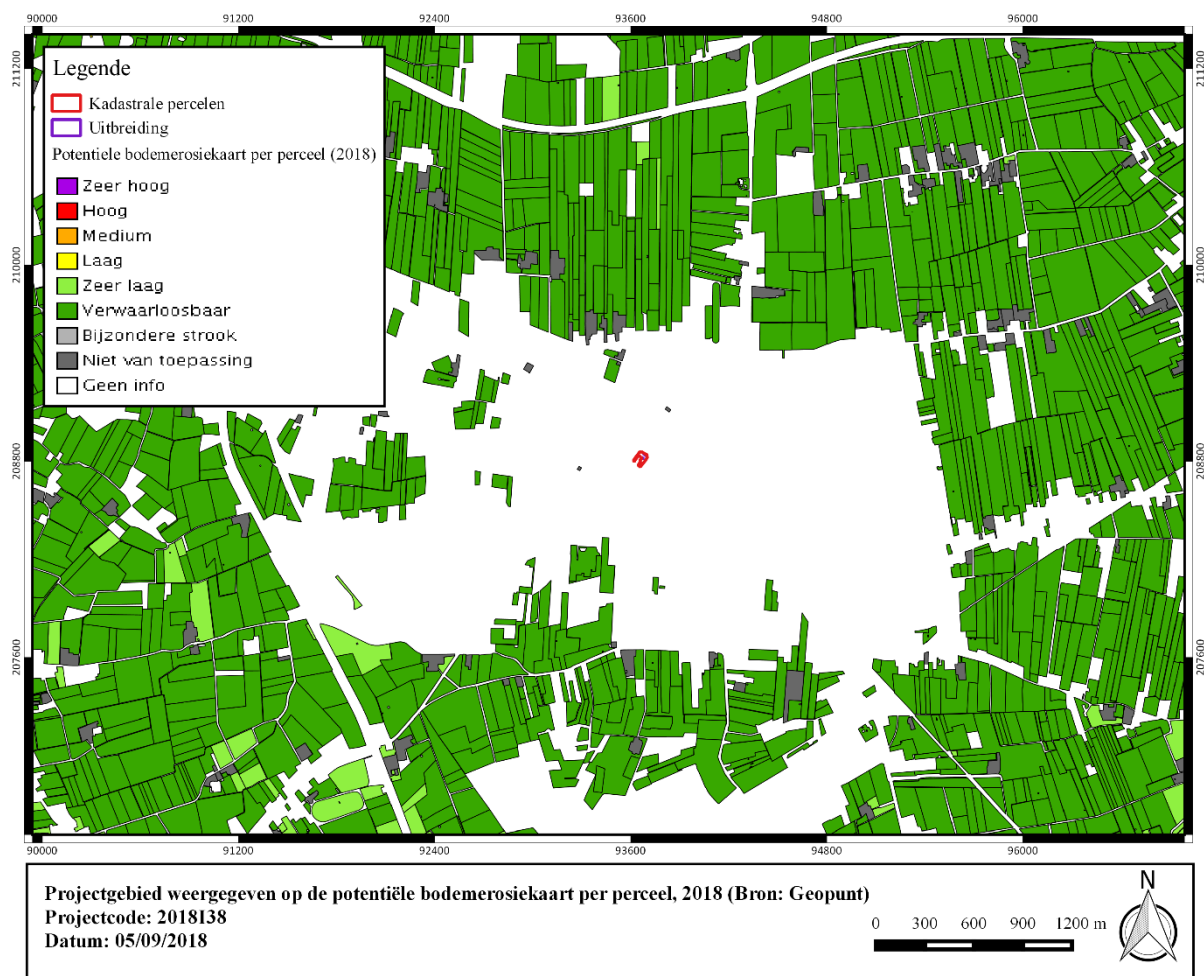

Figuur 9: Hoogteverloop, NW-ZO (Bron: Geopunt).

Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

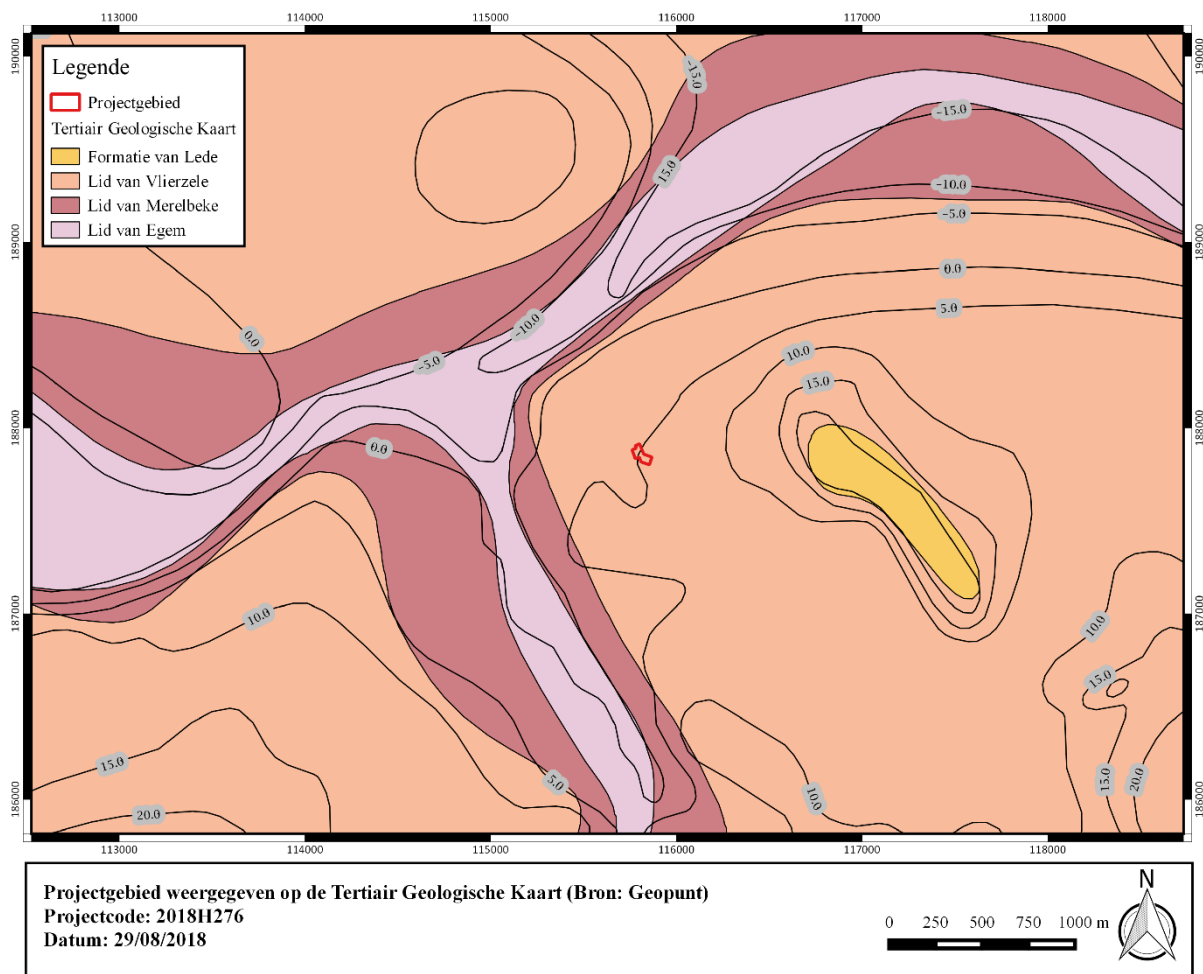
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel, 2018 (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied bevindt zich in het Lid van Vlierzele (Formatie van Gentbrugge). De Formatie van Gentbrugge bestaat uit een afwisseling van kleiige siltige en zandige mariene sedimenten met enkele macrofossielen. Het is onderverdeeld in drie leden; van oud naar jong: het Lid van Merelbeke, het Lid van Pittem en het Lid van Vlierzele.

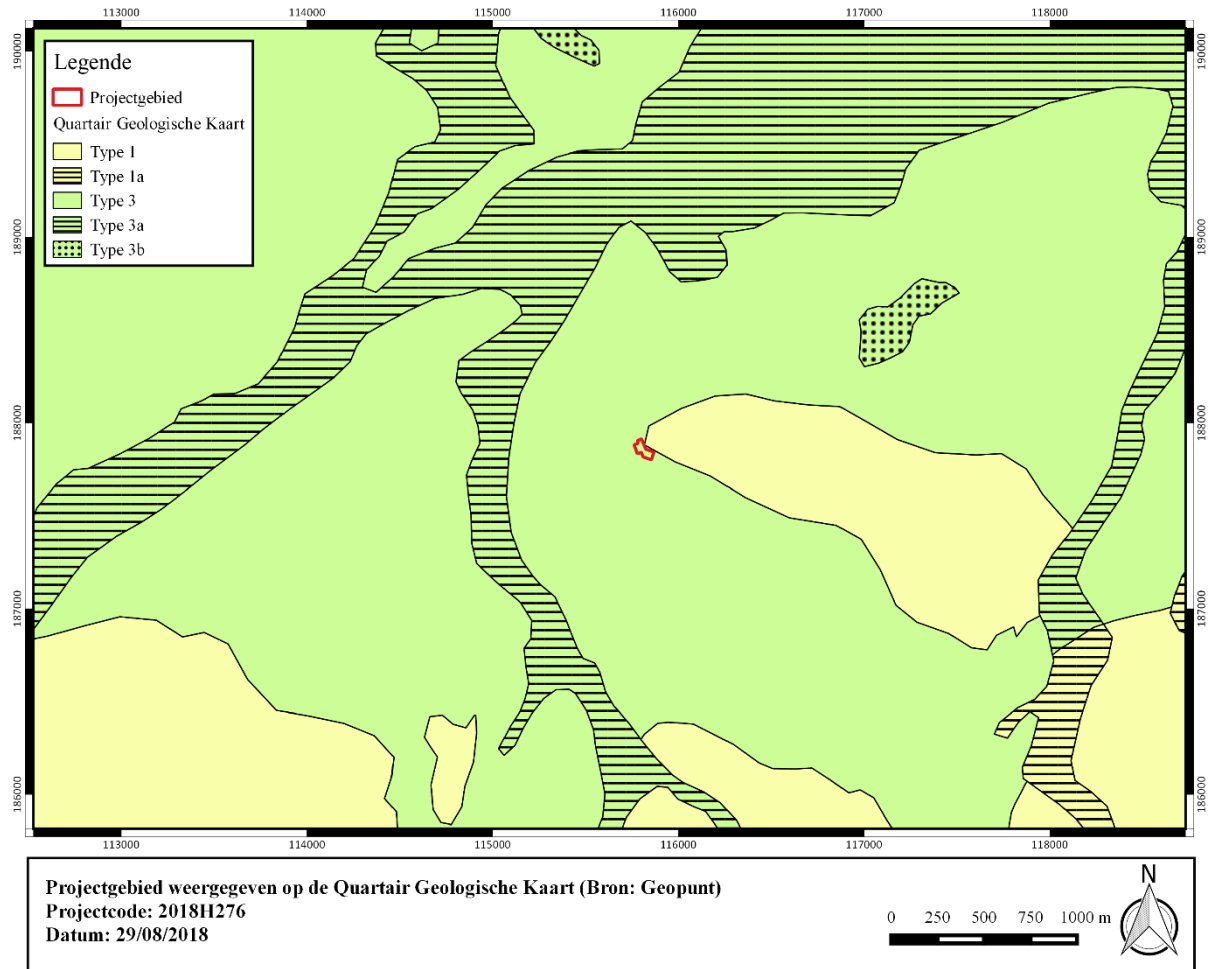
Het Lid van Vlierzele is een groen tot grijsgroen fijn zand dat een duidelijke horizontale of kruisgewijze gelaagdheid vertoont aan de top. Soms is het ook homogeen met veel tubulaties door bioturbatie. Deze zanden werden afgezet in een epicontinentale zee. Naar onder toe gaat het meestal over in een homogeen kleiig zeer fijn zand met kleilenzen. Bovenaan kunnen ook gedifferentieerde kleilagen voorkomen met humeuze intercalaties. De afzetting bevat slechts weinig macrofossielen. Harde zandsteenbanken komen regelmatig voor en werden vroeger plaatselijk aangewend als bouwsteen.

Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

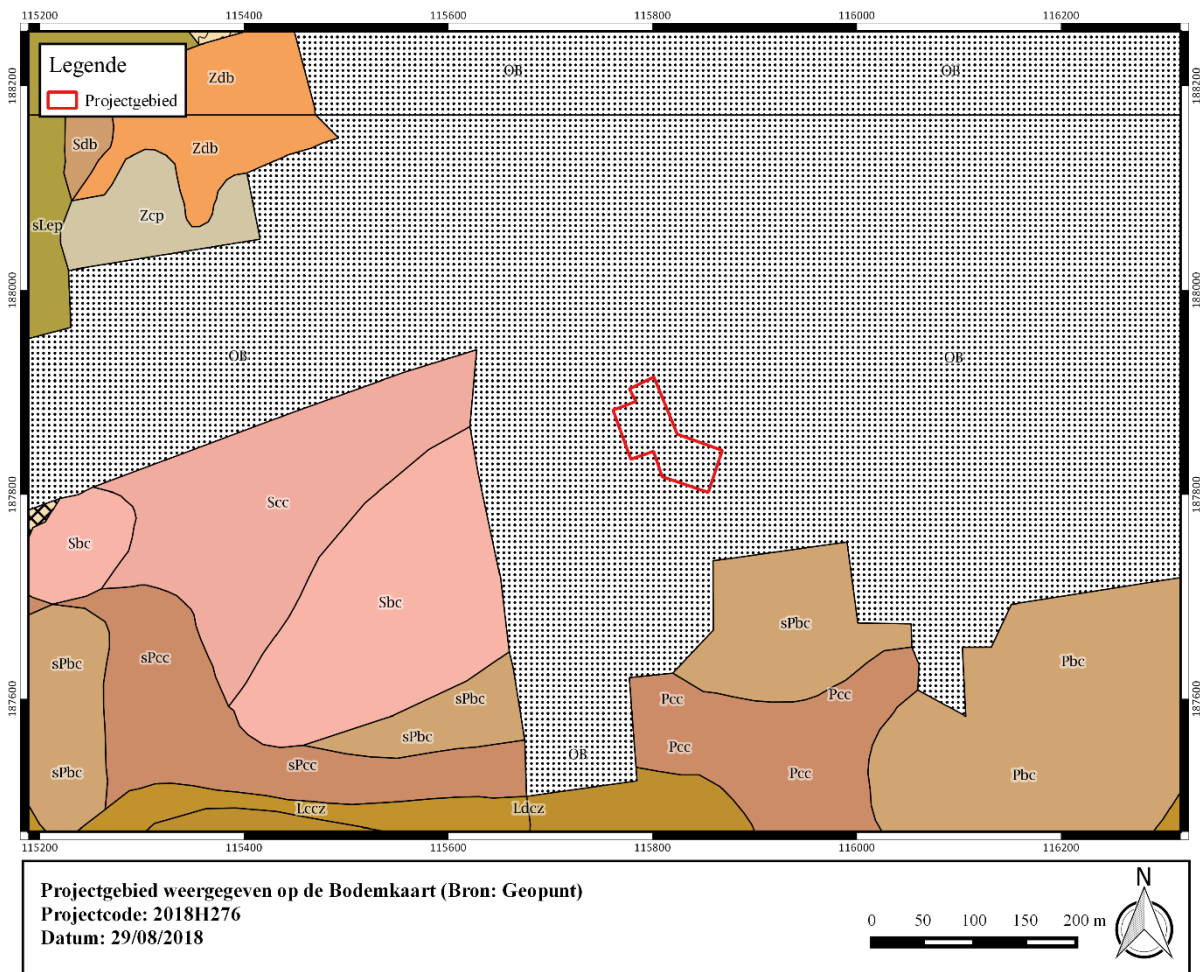
Het projectgebied is gelegen in het Quartair Type 3. Dit type bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen bevatten van het Quartair.

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.4 Bodenvormingsprocessen

Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen.

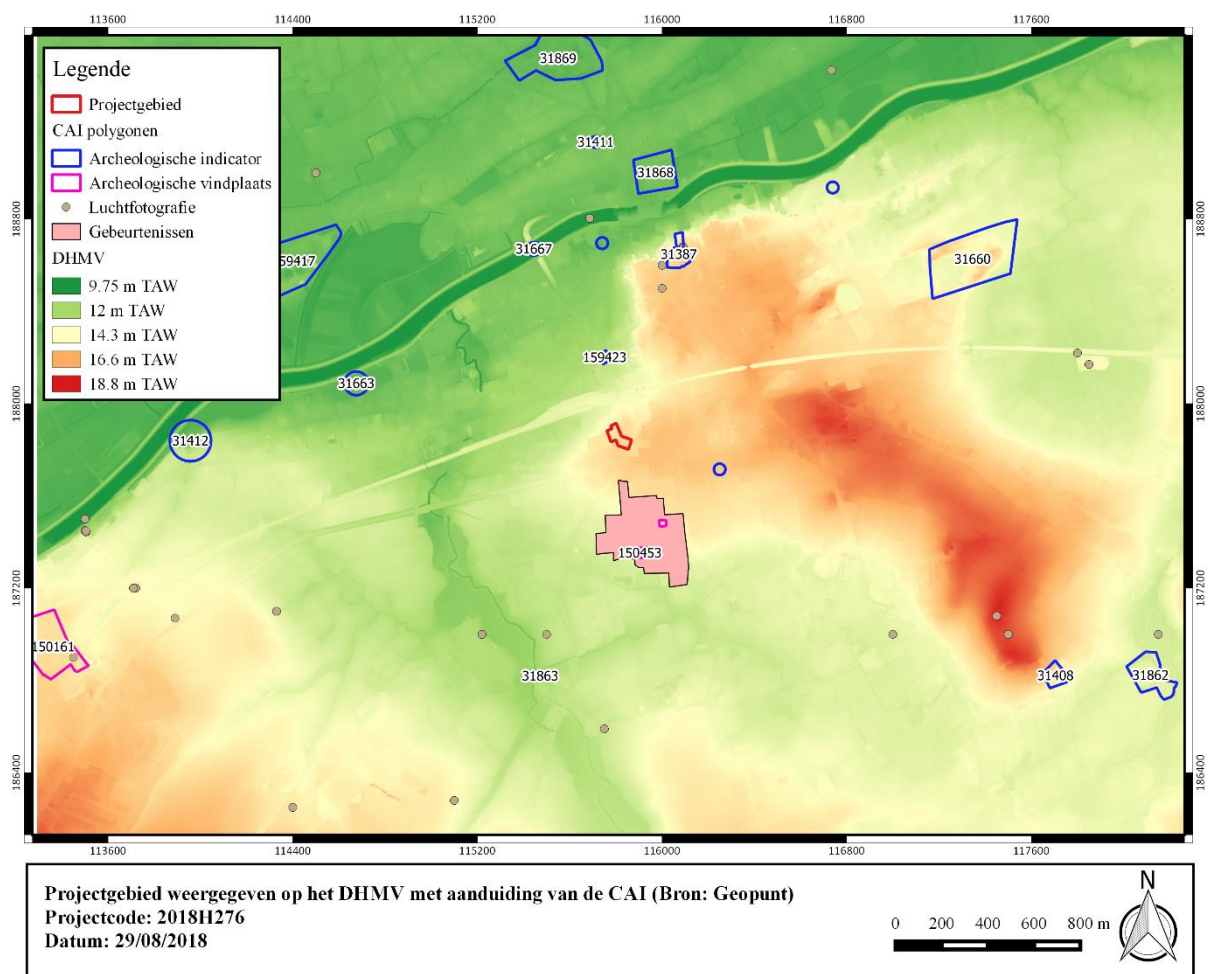
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

In de ruime regio van Wetteren zijn slechts een aantal archeologische vindplaatsen gekend. Relevant voor het projectgebied is echter de lokalisatie van een aantal kuilen, houtskool en aardewerk uit de bronstijd. Bij dezelfde mechanische prospectie zijn tevens een complex van grachten en greppels en een 6-palig gebouw uit de Romeinse periode vastgesteld. Ruim anderhalve kilometer ten westen werd bij een mechanische prospectie uit 2007 een laatmiddeleeuwse gracht gelokaliseerd.

Historisch-cartografische indicatoren wijzen op verspreide hoevebouw in de ruime regio vanaf de volle middeleeuwen. Een aantal toevalsvondsten langs de Schelde wijzen tevens op bewoning in de vroege middeleeuwen. Ook wijzen een aantal niet nader bepaalde archeologische onderzoeken op potentiële menselijke frequentie vanaf de steentijden.

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

150161	Mechanische prospectie (2007); NK: 15 meter Late middeleeuwen: gracht 20^e eeuw: obussen Bron: Pede, R.& Van De Vijver, M. 2009: Archeologisch vooronderzoek met explosieve resultaten langs de Koedreef te Wetteren (O.-Vl.), onuitgegeven rapport, pp. 10
150453	Mechanische prospectie (2007), Opgraving (2007); NK: 15 meter Late bronstijd: zone 1: Geïsoleerde kuil uit de late bronstijd - zone 2: kuil oversneden door recente gracht. In de kuil werd houtskool en aardewerk gevonden. Het aardewerk kan in de late bronstijd gesitueerd worden. Romeinse tijd: Complex van grachten en greppels, verder ook enkele verspreide kuilen - 6-palig gebouwtje Bron: Pede P. & Van de Vijver M. 2008, Resten van Romeinse aanwezigheid: preventief archeologisch onderzoek langs de Diepenbroekstraat te Wetteren (O.-Vl.), in: Romeinendag 19-04-2008, pp. 107-110

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

31387	Indicator cartografie; NK: 150 meter Volle middeleeuwen: kerk
31408	Indicator cartografie; NK: 150 meter 18^e eeuw: hoeve
31862	Indicator cartografie; NK: 15 meter Onbepaald: site met walgracht
31863	Indicator cartografie; NK: 150 meter 17^e eeuw molen
31868	Indicator cartografie; NK: 150 meter Onbepaald: versterkt kasteel
159417	Indicator cartografie; NK: 15 meter

	17 ^e eeuw: lusthof/Kasteel met bewoningsfunctie; aangegeven op Ferrariskaart
159423	Indicator cartografie; NK: 15 meter Nieuwe tijd: site met walgracht

Toevalsvondst

31663	Toevalsvondst (834); NK: 250 meter Frankische periode: blauwachtige stenen kruik, drinkbeker in glas met daarin zilveren munt met afbeelding van een Romeinse keizer, stukken van een zwaard, gevonden in 1834 samen met enige beenderen Bron: Daem M., 1982, Wetterens oudste geschiedenis, Tijdschrift voor Heemkunde en Geschiedenis, XXIX, 1, pp. 5-10
31667	Toevalsvondst; NK: 15 meter Vroege middeleeuwen: dubbele houten dierenkop, zeer beschadigd. Eén van de koppen is verdwenen, maar moeten symmetrisch zijn geweest. Gebogen open bek. Mogelijk boegversiering van een Frankisch of Viking-schip. Volgens prof. De Laet waarschijnlijk van Deense oorsprong afkomstig van een meubel (bv. troon). Bron: Melkebeek D., 1985, Geschiedenis van Wetteren, geschiedenis van Wetteren van de vroegste tijden tot 980AD, Tijdschrift voor Heemkunde en Geschiedenis, XXXII, 2, pp. 4-9

Onbepaald

31411	Onbepaald; NK: 250 meter Midden-Paleolithicum: 5 locaties met vondsten van mammoetbeenderen volgens tekening J. Moens - één bot toont sporen van menselijke bewerking (Bauwens:1962a " met sporen van menselijke bewerking") – lithisch materiaal Bron: Melkebeek D., 1984, Geschiedenis van Wetteren, geschiedenis van Wetteren van de vroegste tijden tot 980AD, Tijdschrift voor Heemkunde en Geschiedenis, XXXI, 1, pp. 13-20
31412	Onbepaald; NK: 250 meter Prehistorisch: talrijke beenderen van hert, rund, paard en hond
31660	Onbepaald; NK: 150 meter Onbepaald: zone met sporen van prehistorische bewoning en begraving
31869	Onbepaald; NK: 150 meter

	Onbepaald: versterkt kasteel
--	------------------------------

1.4.2.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

De oudste vermelding van Wetteren is als Vuehtre en dateert van 980. Hoe de heerlijkheid van Wetteren ontstond en sinds wanneer zij afhing van het Land van Dendermonde is niet gekend, maar de Bethunes bleken reeds in de 13^e eeuw in het bezit van beide. Via huwelijkspolitiek kwam Wette in handen van de graaf van Vlaanderen tot in 1576, waarna de regio onder zeggenschap kwam van de Vilains van Gent, die heren bleven tot het einde.

Gelegen langsheen de Schelde, tussen Gent en Dendermonde, was Wetteren een militair strategisch gebied. Hierdoor had het dorp vaak te lijden onder oorlogsgeweld. Wetteren werd vooral getroffen tijdens de strijd tussen Gent en Filips de Goede, in de troebelen van de 16^e en de oorlogen op het einde van de 17^e eeuw. Desalniettemin was de economische betekenis van het dorp niet gering. In 1613 kreeg Wetteren toestemming voor het houden van een jaarmarkt.

De Oostenrijke periode luidde voor Wetteren een periode van relatieve rust en welvaart in. Dat Wetteren een enorme industriële ontwikkeling heeft gekend is onder meer te danken aan Jan Frans Cooppal die in 1778 op Beirstoppel de 'Koninklijke Buskruitfabriek' heeft opgericht. Het 'poerkot' kreeg internationale faam want vanaf 1799 werd er geëxporteerd naar Amerika. Felix Beernaerts richtte te Wetteren een katoenfabriek in die in 1930 reeds meer dan 2200 mensen tewerkstelde.

Papeleu was in 1847 de grondlegger van een boomkwekerij die hij wist uit te doen groeien tot 65 hectare. In 1910 kende Wetteren als 50 boom- en rozenkwekers die samen ca. 2000 hectare bezetten.³

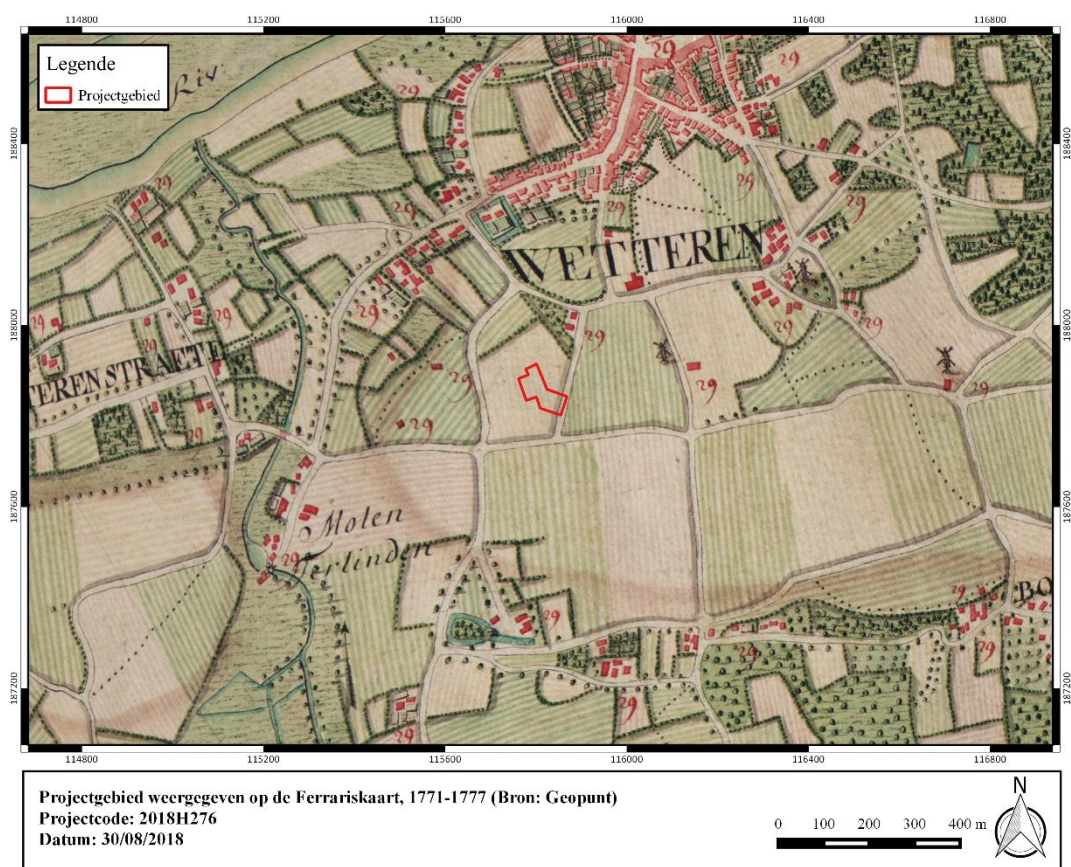
1.4.2.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

De Ferrariskaart karteert het plangebied als akkerland. Het verloop van de Korte Massemssesteenweg is reeds waarneembaar. De bebouwing concentreert zich rondom de dorpskern van Wetteren, ten noorden van het onderzoeksterrein.

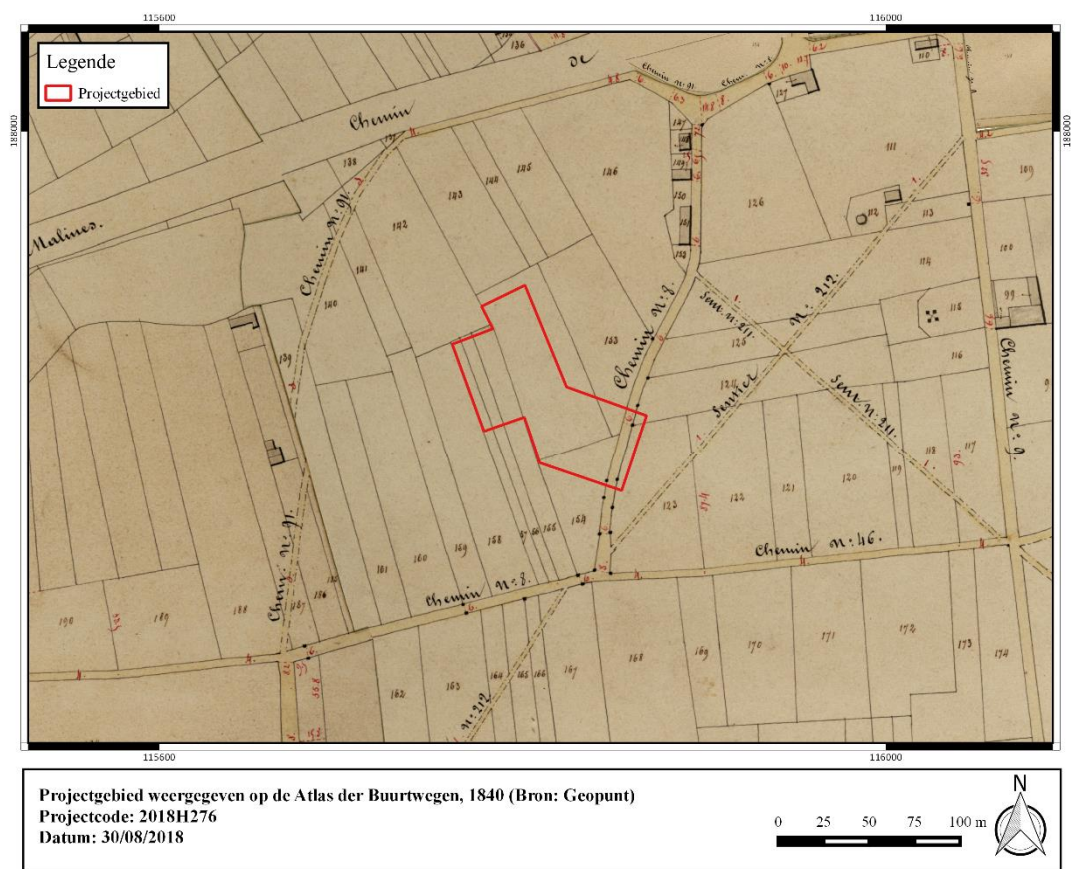
De 19^e eeuwse cartografische indicatoren geven tevens geen bebouwing weer. Ten noorden is het station van Wetteren waar te nemen. Het station van Wetteren is een spoorwegstation langs spoorlijn 50 (Brussel-Gent) en is het derde oudste van België. Het station werd geopend in 1837.

³ Hasquen, H. (red). 1980. Gemeenten van België, Wetteren, Gemeentekrediet van België, p. 1220.

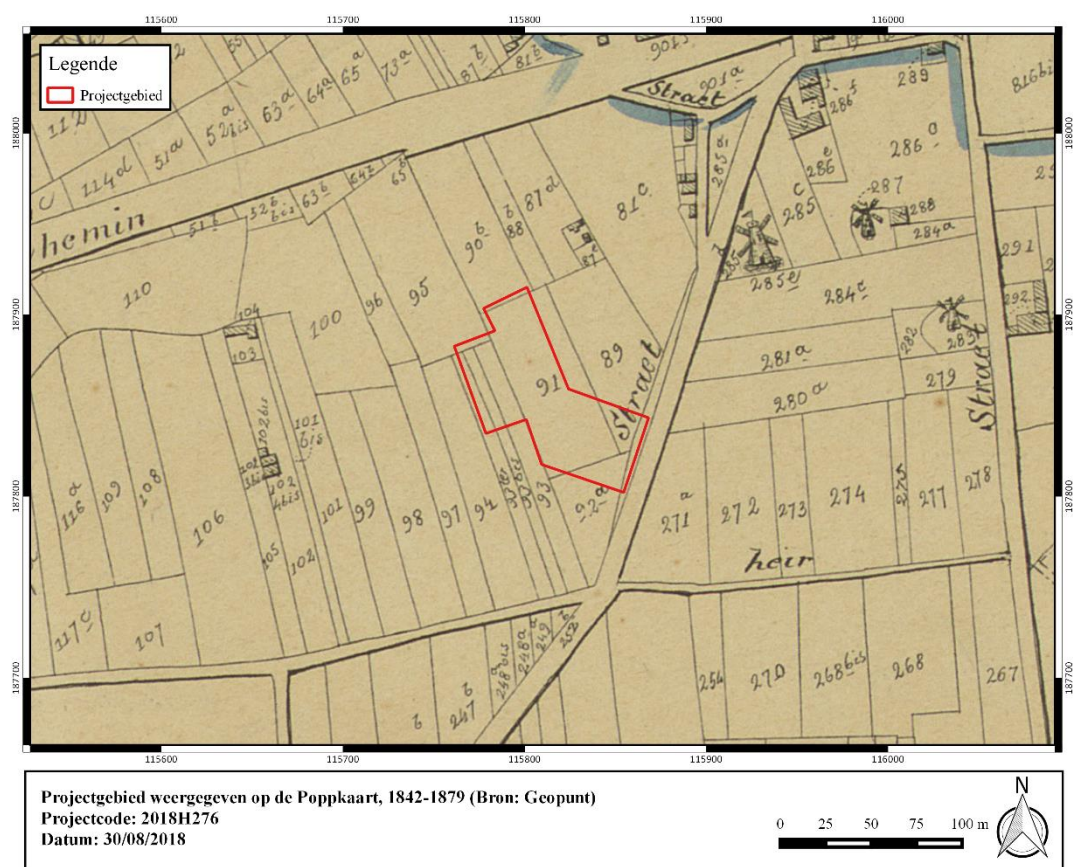

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

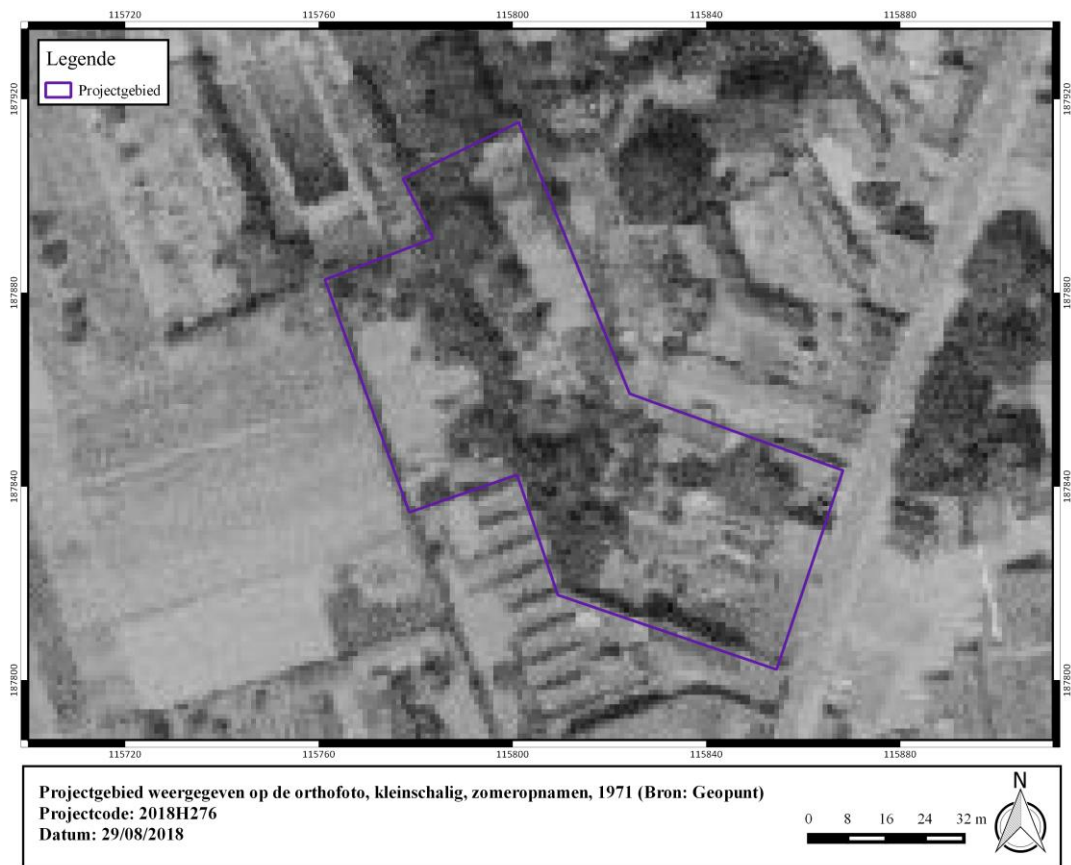

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

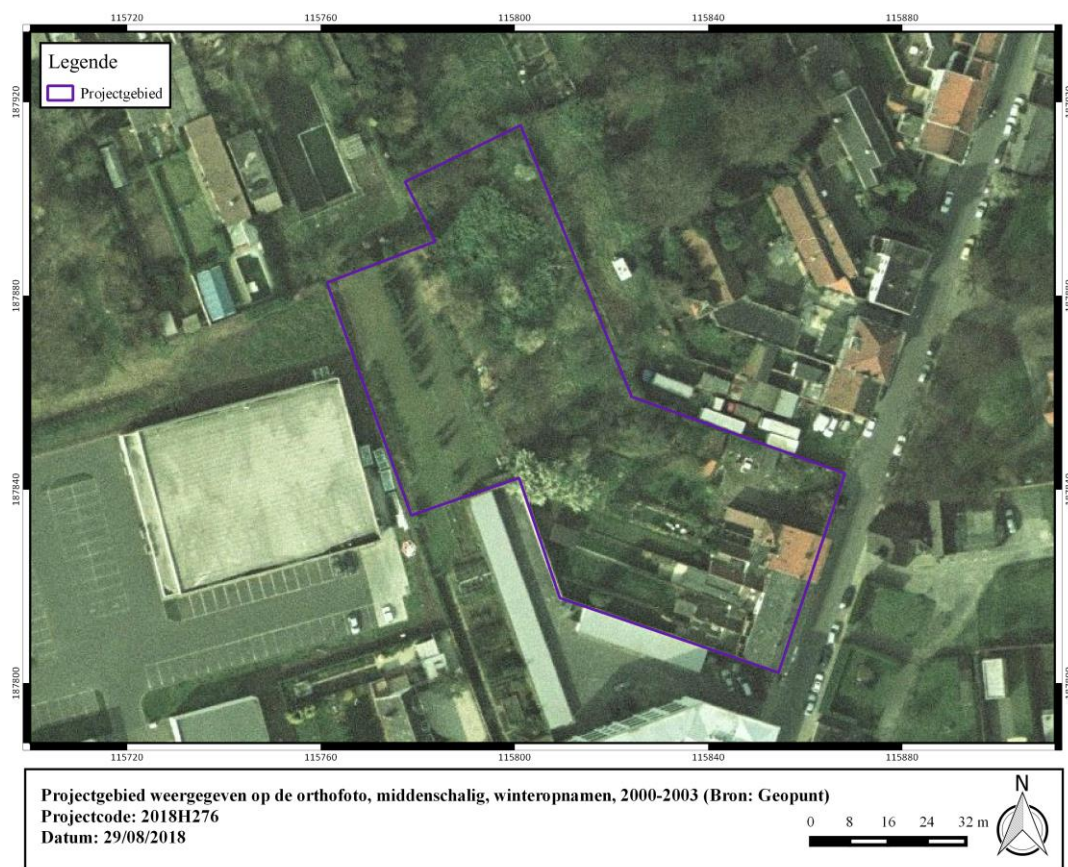
De orthofotosequentie geeft een beperkte evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied gedurende de laatste decennia. Reeds vanaf de orthofoto van 1971 zijn langsheen de straatzijde gebouwen waar te nemen. Het noordelijk deel van het plangebied is met dichte vegetatie begroeid. De westzijde van het onderzoeksterrein wordt bebost tussen 2008 en 2017.

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

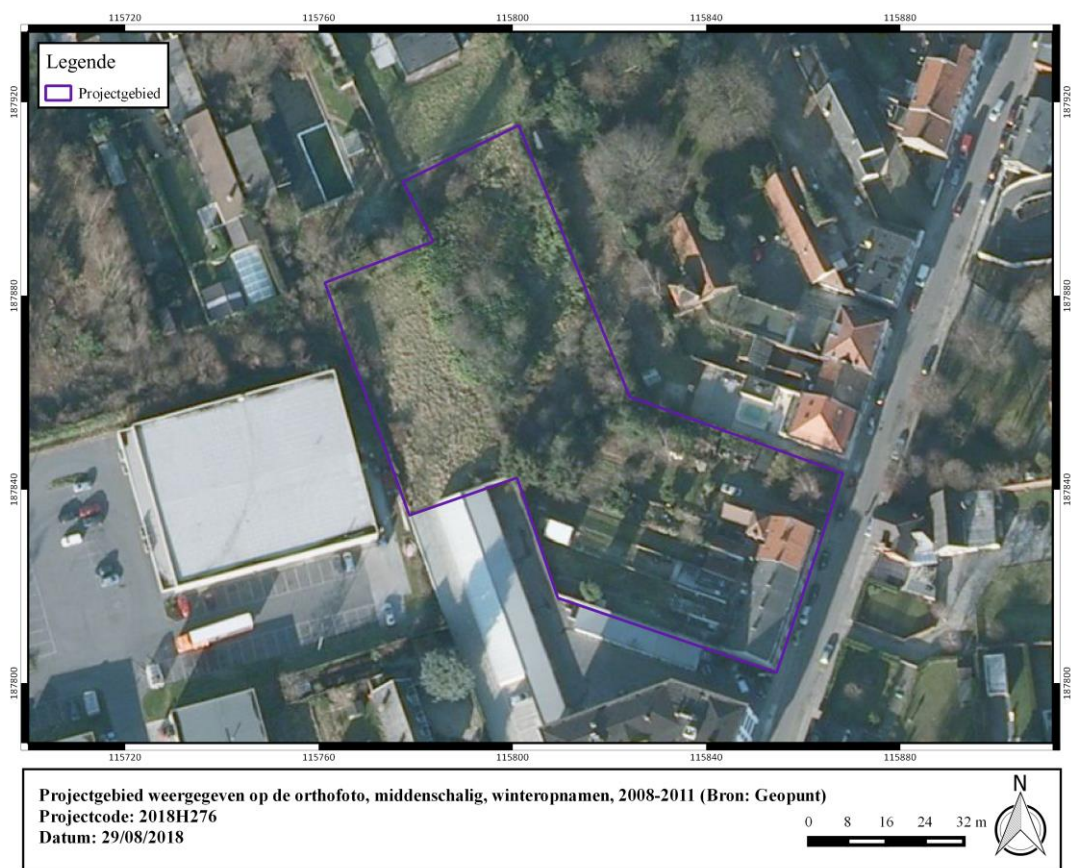

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalgig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalgig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de sloop van de bestaande bebouwing en de realisatie van een nieuwbouwproject aan de Korte Massemsesteenweg 44 te Wetteren. Het terrein is ca. 5310 m² groot en is heden aan de straatzijde bebouwd en verder in gebruik als tuin. Deze tuinzone is bebost, in het kader van de geplande werken wordt een gedeelte van de bomen gerooid en de bebouwing gesloopt. **Over een oppervlakte van ca. 1433 m² worden enkel lokaal een paar ongezonde bomen gerooid en blijft de rest van de bomen en omliggende groenzone behouden.**

Wetteren is gelegen in de zandleemstreek, ten zuiden van de Schelde. Het terrein is gelegen op de noordoostelijke flank van een getuigenheuvel die uitkijkt over de Scheldevallei en de vallei van de Molenbeek. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van laat-Pleistocene eolische sedimenten die rusten op fluviatiele afzettingen van het laat-Pleistoceen. Over het sediment is geen informatie voor handen, de bodemkaart karteert het terrein als 'bebouwd'. Naar alle waarschijnlijkheid bestaat het sediment uit droge zandleem. De landschappelijke situatie indiceert een verhoogde trefkans inzake menselijke aanwezigheid tijdens de prehistorie. Maar ook op de vroegste landbouwersgemeenschappen moeten de hoger gelegen, goed gedraineerde en vruchtbare gronden een aanzienlijke aantrekkingskracht gehad hebben. Aangezien er geen informatie voor handen is over de bodemopbouw en bijgevolg de bewaringscondities m.b.t. archeologisch erfgoed is een landschappelijk bodemonderzoek noodzakelijk.

Cartografische bronnen wijzen op een ruraal karakter van de omgeving in de vroegmoderne periode. Op de Ferrariskaart is het terrein in gebruik als akker en is er geen bebouwing weergegeven. Jonger kaartmateriaal geeft een gelijkaardige situatie weer. Op de orthofotosequentie is weinig evolutie merkbaar in het landgebruik. De ruime omgeving wordt stelselmatig opgenomen binnen het suburbane weefsel. Op het plangebied of de directe omgeving zijn geen archeologische waarden gekend. Relevant voor het plangebied is echter de vondst van bewoningssporen uit de bronstijd en Romeinse periode ongeveer 500 m ten zuiden. Overige gekende waarden op het kaartbeeld van de CAI betreffen cartografische indicatoren van laatmiddeleeuwse/vroegmoderne hoeves en andere structuren.

Concreet is er ter hoogte van het plangebied een trefkans inzake archeologisch erfgoed. Er zijn geen argumenten om aan te nemen dat het terrein vrij is van archeologische relictten. De verwachting bestaat uit zowel vondsten- als sporenarcheologie. De meest geschikte onderzoekssequentie bestaat uit een landschappelijk bodemonderzoek, indien nodig gevolgd door een archeologisch booronderzoek in functie van artefactensites. Met betrekking tot grondvasten resten is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte onderzoeksmethode. Dit vooronderzoek kan pas uitgevoerd worden na het verwijderen van de bomen en aanwezige bebouwing.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2020

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.